

# Konst

## LURA ÖGAT - Fem seklers bländverk

### LURA ÖGAT

Fem seklers bländverk

Nationalmuseums utställning Lura ögat - fem seklers bländverk påminner om att allt inte är vad det ser ut att vara.

Yrjö Edelmans djupblå paket med snören och veckat papper är i själva verket en målning. Det är ett av nästan hundra trettio verk på Nationalmuseums utställning Lura ögat - fem seklers bländverk.

Målningen heter *Wrapped Picasso from his Blue Period* och ett ögonblick kan man känna lusten att slita bort emballaget för att se det dolda.

Illusionskonsten - som går under beteckningen *trompe l'oeil* - lever på svårigheten att skilja konsten från verkligheten. Paradoxalt nog innebär det att bedrägeriet växer med trovärdigheten. Det gäller visserligen också andra former av förfälskning, men samtidigt kan *trompe l'oeil* uppfattas som en provokation mot eventuella inbillningar om att verkligheten låter sig avbildas korrekt.

På utställningen får det en perfekt och humoristisk illustration i René Magrittes *Les Promenades d'Euclide* lekfulla drift med de fiktiva förutsättningarna.

Numera kan man inte tala om autencitet utan hela uppsättningar av förbehåll. Möjligen har det större relevans när man diskuterar realitetsanspråken inom modernare medier, men framför allt kan man känna sig aningen vimmelkantig inför vissa verk. Det gäller exempelvis Christian Anderssons sätt att frysa rörelse i installationen 1:1. En tegelsten har gått genom väggen, blir hängande i luften tillsammans med tapetflagor och rester av murbruk. Ett ögonblick förvandlas till något som liknar evighet.

Många gånger handlar illusionen eller *trompe l'oeil*, det betyder att lura ögat, i första hand om sinnrikt och dekorativt anlagda effekter, men det finns också verk som inte bara har optiskt intresse. Det gäller inte minst Anish Kapoor's *Void IV* och Cecilia Edefalks *Minne*, som består av silvernitratpatinerad brons, men ger intrycket av ett rustikt jordbruksföremål i trä. Välbekant, men också främmande som just ett avlägset minne. Dessutom ett objekt som skiljer sig från de flesta andra *trompe l'oeil*-verk genom att inte bara att ta blicken i anspråk. Skulpturen orsakar också andra, mer taktila reaktioner.

Men Lura ögat är främst en konsthistorisk redovisning, som sträcker sig fem sekel tillbaka. Planschen *Insekter* som tillskrivs italienaren Giovanni da Udinese är från det tidiga 1500-talet och Tommaso Lauretis perspektivteckning är från andra hälften av samma sekel. Men man hittar också verk som Francisco de Zurbaráns *Veronikas svetteduk* från mitten av 1630-talet, Samuel Hoogstratens *En gammal man i fönstret* och Cornelius Gijsbrechts praktfulla *Den Rålambska brevväggen*. Målningen var en gåva från Stockholms borgerskap till friherren Claes Rålamb när denne utnämndes till stadens ståthållare 1673. Den föreställer egentligen en anslagstavla, som innehåller flera hänvisningar till friherren, men Gijsbrecht som var en av de stora nyskaparna inom området frammanar också illusionen av djup i olika nivåer.

Drygt trehundra år yngre är Hiroshi Sugimotos fotografi av engelska drottningen Elizabeth. Det som först verkar vara ett riktigt porträtt föreställer i själva verket en vaxskulptur från Madame Tussaud. Det understryker bara något som upprepats många gånger under de sekler som utställningen omspannar, nämligen att allt inte är vad det ser ut att vara.

# Konst

## LURA ÖGAT

Fem seklers bländverk

Nationalmuseum,  
Stockholm

Utställningen pågår till  
och med 11 januari 2009

Pauli Olavi Kuivanen



**Foto:** Nationalmuseum / The National Museum

Cornelis Gijsbrechts Den Rålabska väggen, eller Borgerskapets insignier som är den ursprungliga titeln, är ett av praktverken på Nationalmuseums utställning Lura ögat.



Christian Andersson fryser rörelsen i installationen 1:1. Illusionen skapas med hjälp av frigolit, gips, färg, osynlig nylontråd och elektriskt ljus.

Foto: CHRISTIAN ANDERSSON



**Foto:** Charles Walbridge

René Magrittes Euklides promenader är en lek med konsten och verkligheten.

Foto: CHARLES WABRIDGE



Flykten undan kritiken av Pere Borrell del Caso från 1874.